

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa ehdotuksesta laiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastointilain muutoksesta. HUS-yhtymä kiittää mahdollisuudesta lausua, ja antaa seuraavan lausunnon.

Huoltovarmuuskeskuksen roolin ja tehtävien selkeyttäminen on hyvin tervetullut muutos. Esityksen tavoitteet ovat hyviä, ja pidämme myös keinoja näiden tavoitteiden saavuttamiseksi oikean suuntaisina.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

-

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

Ehdotetun 3 §:n mukaan Huoltovarmuuskeskus on työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluva valtion virasto. Ehdotus on perusteltu. Huoltovarmuuskeskuksen rooli viranomaisena selkeyttää sen vastuita ja velvollisuuksia.

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

-

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

-

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

Ehdotetun 8 §:n mukaan Huoltovarmuuskeskuksen ohjausta yhteensovittaa eri ministeriöiden edustajista koostuva ohjausryhmä. Ehdotettu ratkaisu tiivistää valtioneuvoston sisäistä yhteistyötä ja edistää kokonaisvarautumisen toteutumista Huoltovarmuuskeskuksen toiminnassa.

Kiinnitämme kuitenkin huomiota siihen, että nykyisen ehdotuksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän ja lain 5 luvussa ehdotettujen huoltovarmuuden yhteistyöelinten välillä ei ole suoraan lakiin perustuen keskinäisiä yhteistyörakenteita. Ehdotuksen mukaan ohjausryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Tämä ei kuitenkaan ole välttämättä riittävää mm. elinkeinoelämän roolin ja sen myötä sitoutumisen varmistamiseksi huoltovarmuuden ohjaukseen. Ehdotamme harkittavaksi lakiin perustuvien yhteyskeinojen luomista eri toimielinten välille. Tällainen yhteyskeino voisi esimerkiksi olla huoltovarmuusneuvoston puheenjohtajan säätäminen ohjausryhmän jäseneksi.

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

-

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

-

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Ehdotetun 11 §:n 3 momentin mukaan sektorien, poolien ja toimikuntien toiminta perustuu valtioneuvoston asettamien huoltovarmuuden tavoitteisiin ja Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän asettamiin painopisteisiin. Ehdotus ei tällaisenaan nähdäksemme riittävästi huomioi sektorien, poolien ja toimikuntien omaa asiantuntemusta ja varmista niiden omaa aloitteellisuutta niiden toiminnan ohjauksessa. Ehdotamme, että 3 momentti muutettaisiin kuulumaan siten, että toiminnan ohjaus ei perustuisi yksinomaan edellä mainittuihin tavoitteisiin ja painopisteisiin, esimerkiksi seuraavasti: ”Sektorien, poolien ja toimikuntien tehtävänä on edistää viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen välistä yhteistyötä huoltovarmuusasioissa sekä ylläpitää ja kehittää huoltovarmuutta, varautumista ja jatkuvuudenhallintaa oman toimialansa yritysten ja organisaatioiden verkostossa. Niiden tulee huomioida toiminnassaan valtioneuvoston asettamat huoltovarmuuden tavoitteet sekä Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän vuosittain asettamat painopisteet.”

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

Pidämme erittäin tärkeänä, että lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden ja henkilösuojainten osalta päätöksenteko säilyy jatkossakin sosiaali- ja terveysministeriöllä. Ehdotetun 1 §:n 2 momentin mukaan huoltovarmuuden taso määritellään valtioneuvoston päätöksellä. Kiinnitämme huomiota siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollon osalta varmuusvarastoinnin tasot tulisi määrittää lääkkeiden lisäksi myös muiden edellä mainittujen materiaalityyppien osalta, koska tällä on keskeinen varautumista ohjaava vaikutus. Lääkkeiden osalta varautumisen taso perustuu suoraan lakiin lääkkeiden velvoitevarastoinnista. Periaatteessa ehdotettua lakia voisi tulkita niin, että tason määrittäminen perustuisi valtioneuvoston 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen. Tällaisen yksityiskohtaisen päätöksenteon vieminen valtioneuvoston tasolle ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista. Muiden sosiaali- ja terveydenhuollon materiaalien osalta perusteltua näin olisi, että sosiaali- ja terveysministeriö määrittäisi riittävän tason samalla, kun ministeriö päättää muutoinkin ehdotetun 14 § 1 momentin mukaan materiaalin hankinnoista.

Ehdotamme lisättäväksi 14 §:n 1 momentin ensimmäiseen lauseen perään seuraavat sanat: ”ja varautumisen tasosta, mikäli muussa laissa ei erikseen toisin säädetä.”

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskyykyvarausten hankinta

Kannatamme esitettyä tuotanto- ja suorituskyykyvarausten hankintaan liittyvää säännöstä. Ehdotettu säännös tukee terveydenhuollon palvelujärjestelmän materiaallisen varautumisen kokonaisuutta huomioiden myös logistiikkaketjun varautumisen.

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Ehdotetun 16 §:n mukaan huoltovarmuusrahastosta katetaan jatkossa materiaallisen varautumisen kustannukset ja investoinnit sekä muissa laeissa huoltovarmuusrahastosta katettavaksi säädetty korvaukset, eikä enää nykyistä vastaavasti Huoltovarmuuskeskuksen toimintamenoja. Nämä tullaan jatkossa kattamaan valtion talousarviosta. Rahoitustavan muuttuessa on tärkeää, että valtion talousarviota valmisteltaessa turvataan myös virastomuotoiselle Huoltovarmuuskeskukselle riittävä rahoitus.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

Ehdotetun 17 §:n 2 momentin mukaan huoltovarmuusrahaston likvidien varojen ylittäessä 150 miljoonaa euroa, tulee ylijäämä tilittää valtion talousarvioon. Tällä hetkellä voimassa olevan lain mukaan rahaston varoja tuloutetaan valtion talousarvioon vain joko keskuksen hallituksen esityksestä tai varmuusvarastojen lakkautuksen tai supistuksen yhteydessä. Edellä mainittua 150 miljoonan euron rajaa, tai sen ylittävän määrän tilittämistä ei perustella mitenkään esityksessä. Käytännössä kyseinen raja määrittää samalla varautumiseen käytössä olevat resurssit. Koska varautumistarpeita ei pysty ennalta määrittämään, ja ottaen huomioon sen, että huoltovarmuusmaksu on kerätty nimenomaan huoltovarmuuden ylläpitämiseksi, olisi kuvattu automaattinen tuloutus perustellumpaa poistaa laista, ja jättää tuloutus aiempaa vastaavan sääntelyn varaan. Ohjausryhmä voisi tehdä jatkossa esityksen rahastossa olevien varojen tulouttamisesta niiltä osin, kuin ne eivät ole välttämättömiä huoltovarmuuden tavoitteiden toteuttamiseksi tai rahastosta katettavaksi säädettyihin menoihin.

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös
-
19. 19 § Lainanottovaltuus
-
20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset
-
21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset
-
22. 22 § Omaisuuden siirtyminen
-
23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus
-
24. 24 § Tietojenantovelvollisuus
-
25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen
-
26. 26 § Virka-apu
-
27. 27 § Uhkasakko
-
28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus
-
29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset
-
30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon
-

Tanner Lauri
HUS-Yhtymä